

ΑΡΘΡΟΝ ΤΟΥ Κ. ΦΑΝΗ ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΥ

ΕΠΙΒΛΗΘΗ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΟΓΡΑΦΙΑΝ 1937, σελ. 54.
ΕΛΛΗΝΟΣ ΚΑΛΩΝΟΜΕΝΟΣ ΤΟΥ ΔΟΥΛΟΥ ΕΛΛΗΝΕΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΟΓΡΑΦΙΑΝ 1937, σελ. 54.
ΕΛΛΗΝΟΣ ΚΑΛΩΝΟΜΕΝΟΣ ΤΟΥ ΔΟΥΛΟΥ ΕΛΛΗΝΕΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΟΓΡΑΦΙΑΝ 1937, σελ. 54.

ΕΛΛΗΝΟΓΡΑΦΙΑ 1937, σελ. 54.
ΕΛΛΗΝΟΣ ΚΑΛΩΝΟΜΕΝΟΣ ΤΟΥ ΔΟΥΛΟΥ ΕΛΛΗΝΕΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΟΓΡΑΦΙΑΝ 1937, σελ. 54.
ΕΛΛΗΝΟΣ ΚΑΛΩΝΟΜΕΝΟΣ ΤΟΥ ΔΟΥΛΟΥ ΕΛΛΗΝΕΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΟΓΡΑΦΙΑΝ 1937, σελ. 54.

ΤΑ ΘΡΑΚΙΚΑ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
14 Ιουνίου 1937

Ενα από τα χαρακτηριστικότερα, και πλουσιότερα τμήματα του νεότερου ελληνισμού, υπήρξε και η περιοχή της Θράκης. Λέγοντας ΘΡΑΚΗ δεν έννοούμε το άπελευθερωμένο μικρό μέρος της μεγάλης εκείνης επαρχίας. Η Θράκη περιλάβαινε άλλοτε μία μονάχα τη σημερινή, μά και την Ανατολική Ρωμυλία, με μία ευρύτατη λωρίδα παραλάς, αρχίζοντας από την Κων/πολι και φθάνοντας με τις Βάρνα κι ακόμη υψηλότερα. Γενικά η κάτω από τον Αίμο περιοχή, με το ποταμό Νέστο στην Δύση, τον Εύξεινο Πόντο προς την Ανατολή, προς Βορρά τον Αίμο και στο Νότιο τη Προποντίδα και το Αιγαίο πέλαγος, ονομαζόνταν Θράκη. Το τμήμα τούτο της ελληνικής γεωγραφίας ήταν από τα ευφορώτερα. Δύο ποταμοί, ο Έβρος και ο Νέστος πότιζαν με τα νερά τους τις μεγάλες πεδιάδες της Φιλιππουπόλεως, Αδριανουπόλεως, της Γουμουλτζίνης, κι άλλες μικρότερες. Ο δὲ πληθυσμός του τμήματος τούτου ήταν άναμικτος, με μεγάλη όμως υπεροχή του ελληνικού στοιχείου. Έλληνες, Τούρκοι και λίγοι Βούλγαροι, κυρίως δουλοπάροικοι, που παρέμεναν στην ύπαιθρο, αποτελούσαν το σύνολο των κατοίκων. Ότι όμως χαρακτηριστική της Θράκη ήταν ο άδρός έλληνας, η γλώσσα του και πρό πάντων η βαθειά εθνική του παράδοση. Πουθενά άλλοι ο έλληνας δέν διατηρήθηκε τόσο άδάφνητος από τις ξένικες επιδράσεις κι έπιμείζεις όσο στην Θράκη και στον Πόντο. Πόλεες, όπως η Φιλιππουπόλι, η Ξάνθη, η Γουμουλτζίνα, η Στεφάνημος, η Βάρνα, ο Σαραντάς Έκκλησιές, το Δεδέ-Άγας, η Καλίπολι, η Ραιδεστός, η Άγγιχάος και πολλές άλλες ήταν έλληνικότερες, πραγματικώς κοιτίδες κι άκροπόλεις του έλληνισμού. Σ' οποιαδήποτε έκδηλωση της ζωής ο Έλληνας κυριαρχούσαν, κι ίδιως από οικονομική κι ήθικη πείδη. Έκκλησιές υπέροχες, σχολεία, φιλοθροπικά καταστήματα, κοινοτικά ιδρύματα, ιδιωτικά σπείτια κι άλλα έδειχναν, μέχρι τα 1885, την άφρονεμένη υπεροχή των Έλλήνων και την καταπληκτική έκπολιτιστική δράση τους. Κι' όμως τον έλληνα της περιοχής αυτής η διπλωματία των Δυνάμεων ζήτησε πάντοτε να μειώσει και τελειωτικά τον σφραγίσαν στον θωμό της πολιτικής σκοπιμότητας. Η Ρωσία, που φαινομενικά μόνον υποστήριζε τους Ρωμικούς, ως θρόνοδοξους, κατά βάθος τους μισούσε, τους εκμεταλλεύεταν και τους άπατούσε. Τους θεωρούσε σαν τα μόντα προσκόμματα στα πανοραφικά της σχέδια. Η ρωσική πολιτική άλλο δέν έπεδίεζε επί διακόσια χρόνια παρά να συντρίβη τον έλληνα της Μακεδονίας και της Θράκης, διαπνύοντας μεγάλα ποσά κι ύποστηρίζοντας με φανατισμό τα παράδοχα βουλγαρικά δεινέρα. Η συνθήκη του Άγιου Στεφάνου έσκέπασε έντελως τη ρωσική λεοντή, τα 1878. Άλλά ήμπος κ' η Άγγλια δέν έφραζε τις ίδιες διαθέσεις μέχρι τα 1913; Για να κρατάη μετεωρή τη Ρωσία, θιάσε και δέ τόν έλληνα της Βαλκανικής, προσφέροντας στή ρωσική βουλγαρία διάφορες έλληνικότες επαρχίες. Το δόγμα της άκρατοτήτας της Τουρκίας το διακρίνουμε μονάχα για τους Ρωμικούς, ενώ πάντοτε υποχωρούσε στους Σλάβους. Έτσι δημιουργήθηκε η Βουλγαρία, που πέραν από τον Αίμο έλεγε αναμφισβήτητα έθνολογικά δικαιώματα, ενώ στην Ανατολική Ρωμυλία, καθώς και στην ύπολοιπη Θράκη μερικές γεωγραφικές κοινότητες έλεγε να διεκδικήση κι αυτές ολιγάριθμες κι άσημάντες. Κι όμως σήμερα ένα μεγάλο μέρος της Θράκης φέρει στα Βουλγαρία και

τουτό χάρις της συνθήκης, που τής το παράχωρσαν. Ο έλληνας, παρ δὲ την ήθική κι οικονομική του δύναμη, έπρεπε να τελειωνόταν. Άλλά τα ΜΗΗΜΕΙΑ του πρόσφατου παρελθόντος, ιδίως τα γυναικεία και συναισθηματικά, καθώς και τα μνημεία του πολιτισμού, δέχθηκαν πόσον ο έλληναίος υπήρξε άδρος στην Ανατολική Ρωμυλία, στο τμήμα που παράδοχη στην Έλλάδα και σ' εκείνο που παρέμεινε στην Τουρκία. Κι έρ' όσον το μεγαλύτερο μέρος της Θράκης έλασε σήμερα τον έλληνα χαρακτήρα του ένα μόνον άπόμεινε στους Θράκας, που περιεσώθησαν από την καταστροφή. Να συγκεντρώσουν ό λα τ' ά σ' ο ι χεία, που θόδεχναν τον άλλοτε έλληναίος της περιοχής εκείνης που τόσον οί ξένοι άμφισβήτησαν κι άδίκησαν. Κι' ο σκοπός αυτός πραγματοποιήθηκε με την έκδοση του περιοδικού τα ΘΡΑΚΙΚΑ άργάως του θρακικού κέντρου της Αθήνας και με το ΑΡΧΕΙΟΝ του θρακικού Λαογραφικού και Γλωσσικού Θησαυρού του κ. Παπαχριστοδούλου. Τα περιοδικά αυτά, κι' ιδίως το πρώτο δέν έχουν άλλο προοριό, παρά να περιόσουν όλοι μπορεί άκόμη να σωθί από τη ΨΥΧΗ του έλληναίος της Θράκης. Άφου η Μικρασιατική καταστροφή παρέουρε κι' ένα άλλο τμήμα της επαρχίας αυτής στον θάνατο άφου δέν άπόμεινε άπ' αυτή παρά μόνον η άναμνηση της υπέρτατος του έκελ έλληναίος, ήταν έρω καθήκον να διατηρήη τουλάχιστον η ιστορία της Θράκης, η λαογραφία της, το πλούσιο γλωσσικό της ιδίωμα, τα δημοτικά τραγούδια της, οι παραδόσεις της, μ' ένα λόγο ο πρόσφατος έλληναίος πολιτισμός της, στην προκήρυξη του κυκλοφόρησε η συστατική επιτροπή των Θρακικών με ψυχική δούλη διαβάζουσε τα έξης: «Ο κατακλιμός της τελευταίας εθνικής περιπέτειας μεταξύ των τόσων άλλων τραγικών συνεπειών, που έλεγε διά την υπέροχη πατρίδα, έπέφερε, ως γνωστόν και την δυννηνότεραν όλων δι' ήμιας την άπώλειαν και την καταστροφή της προσφιλους μας Θράκης... Έτσι έσθευσε έπάνω ακριβώς εις την ώριμότεραν στιγμήν της πραγματοποίησης του εθνικού όνειρου, έσθευσε ένας έλληναίος θωμός, έπάνω εις τον όποιον ελαιοτύρησαν επί αιώνας άκόμηση η φλόγα της έλληναίος ψυχής. Άλλά με την εδοφικην άπώλειαν την τόσον τραγικήν, κινδυνεύει τώρα να έπέλθω και μία άλλη, σπουδαίοντα ίσως: η άπώλεια τ' ης ψυχής της Θράκης. Καί αυτήν την ψυχην ακριβώς την θρακικήν, ζητούμεν τώρα να περισώσωμεν. Διά τούτο κατόπιν πολλής σκέψεως έβρομεν ότι ως πρώτον θέμα πραγματοποίησης του έρω σκοπού μας θα έπρεπε να είναι η έκδοση ενός περιοδικού άποκειστικώς θρακικού. Έν τ' άλλο περιοδικό τούτω θέλει άποταμεινθ ός έν κυνήϊον πάνω ό,τι άμέσως η έμμενος συνδέεται με την ζωή της Θράκης, γιναιτόν η προφορικήν, Ιστορίαν, νομικήν, γλώσσαν, παραδόσεις, έθιμον. Πάσα έκδήλωση του ψυχικού όιου των Θρακών, εθνική, κοινωνική, πατριωτική, θιετευική, καλλιτεχνική και ολίσθησε άλλη ό ά παραλάσσεια διά των σελίδων του, κατοπτρίζουσα το τε παρελθόν και το παρόν της θρακικής διανοήσεως. Το πρόγραμμα τούτο το θρακικό κέντρο της Αθήνας πραγματοποίησε σ' όλη τη γραμμή. Τα Θρακικά δέν είναι προπαγανδιστικό περιοδικό, που έξυπηρετεί πολιτικούς σκοπούς. Κάθε άλλο. Κύριος σκοπός του είναι η έπιστημονική αλήθεια, η αντίκει-

(ΣΥΝΧΕΙΛΑ ΕΚ ΤΗΣ 5ης ΣΕΛΙΔΟΣ)

μενική έρευνα, η άπόδειξη τ'ότων άπαράγραπτον δικαίων του έλληναίος της Θράκης, θασισμένων πάνω στην πραγματικότητα της Ιστορίας, της γλώσσας, των μνημείων, της συνείδησεως, της στατιστικής μ' ένα λόγο ο έλληναίος της Θράκης σ' όλες τις έκδηλώσεις του. Φυλλομετρώντας τις σελίδες των δικτ'ό των έλπεόμεν να συγκινήση τί ό υπήρξε η Θράκη από τών παλαιών χρόνων μέχρι την ήμεραν της ένκαταλείψεως. Άλλά ό,τι προκαλεί το μεγαλότερον ενδιαφέρον μας είναι η ιστορία της από την εποχή της Άλώσεως της Κωνσταντινουπόλεως ως τα 1923. Όπουδήποτε κι' αν στραφούμε θα δούμε την έλληναίος δράση σ' όλο το δημιουργικό παλιό της. Οι μελέτες των Θρακικών μάς άνοίγουν διαπλάτα τα μάτια σε κάθε ζήτημα η πρόβλημα σχετικό με την έθνολογία, με τη γλώσσα, με τη λαογραφία, με τη δημοτική ποίηση της έλληναίος αυτής χώρας. Μας άποκαλύπτουν τη Θράκη σ' όλη της έλληναίος και σ' όλα τα πείδη. Τη τμήμα τούτο του Έλληναίος υπήρξε άναμφισβήτητα ένα από τα άκραφιέστερα, όπου η παράδοση διασπρήθηκε καθαρότερη κι όπου ά χαρακτηριστές τών Έλλήνων παρέμεινε ίσχυρος, ιδιόρρυθμος, θεληματικός και σκληρότερος. Είναι καταπληκτικό το όλικο, που συγκεντρώθηκε στους τόμους του περιοδικού. Κάθε έκδηλωση της ζωής του έλληναίος της Θράκης όρκει μέσα εκεί τη θέση του. Και δέν είναι ένας όλικο ριγμένο τυχαίως. Είναι όλικο έξεκαθαρισμένο έπιστημονικώς κι έτοιμο για τόν ευρύτερον συνθετικό έρευνήτη, που θα θέλει να γράφη μία καθολική Ιστορία της Θράκης. Τό μόνον μάάλιστα να πούμε πως τα Θρακικά είναι το έκλεκτότερο περιοδικό που θύνανε σήμερα στάν τό μας. Ό,τι δημοσιεύτηκε εκεί φέρε τη σφραγίδα της αυθεντικότητας, της άντικειμενικότητας, και, κυρίως, της ερύτερης. Δέν άσχολεται με λείψια, μά με όσες και ζήτηματα ζωτικά της έθνητσος. Ειδιότατα πρέπει να σημειώθουν κι' έξαρσόν οι μελέτες του κ. Μυρτίου Άποστολίου για τη Φιλιππουπόλι, θασισμένες πάνω σε νέα στοιχεία κι έπιστημονικότερα όπονηματισμένες. Η πολυσέλιδη κι έμπεριστατωμένη έργασία του για τα έλληναίος σχολεία της Φιλιππουπόλεως από την εποχή της άλώσεως μέχρι τα 1896, άποτελεί άδυσσηνάντη συμβολή στο σπουδαίο αυτό θέμα. Έπίσης η μονογραφία του: Δύο Έγγραφα εκ Φιλιππουπόλεως του 19 αιώνα διαφωτίζει πολλά σημεία για την ίδρυση της πρώτης μεγάλης συντεχνίας των Άμπατζήων της πόλεως (τομ. Β' σελ. 325-366). Σπουδαίστες ακόμη είναι και η μελέτη περί της Γλώσσας και της Θρησκείας των Θρακών (τομ. Δ' σελ. 71-112). Η τελευταία του έργασία, που δημοσιεύτηκε στο Άρχείο του Παπαχριστοδούλου για το Ένσάφιο των Άμπατζήων της Φιλιππουπόλεως χύνει άπλετο φός για τη δράση των συντεχνιών της Τουρκοκρατίας. (τομ. Γ' σελ. 145-195). Εύχης έργο είναι, όπως ο μονογραφίας του κ. Άποστολίου συγκεντρωθόν σε μία συνθετική μελέτη, που θα έμεινε την πολιτική, την κοινωνική και πνευματική Ιστορία της Φιλιππουπόλεως. Κάποτε μάς ύποσχεθηκε, σε κάποια του ύποσμεύση, πως θα πραγματοποίησεν τέλει την ζωής του, δημοσιεύσας μία τέτοια μελέτη για την ώρα και πόλυση πόλι, που καποτε υπήρξε τόσον έλληναίος... Άλλά δέν είναι μόνον

(ΣΥΝΧΕΙΛΑ ΕΙΣ ΤΗΝ 6ην ΣΕΛΙΔΑ)

...οἱ ἐργασίαι τοῦ κ. Ἀποστολί-
δη, ποὺ παρουσιάζουν αὐτὸ τὸ ἐνδι-
αφέρον. Γενικῶς ὅ,τι δημοσιεύθηκε
στὰ «Θρακικὰ» εἶναι ἄξιο τῆς με-
γαλύτερης προσοχῆς. Οἱ ἐργασίες
τοῦ Βέη, τοῦ Μυστακίδου, τοῦ Κορί-
λα, τῆς Ἑλένης Σταμούλη, τοῦ Δο-
ξιάδη, τοῦ Γεδεών, τοῦ Λαμπροσιά-
δη καὶ τὸσων ἄλλων παρέχουν ἄ-
πειρα στοιχεῖα γιὰ τὸν ἑλληνισμό
τῆς Θράκης καὶ τὴν πολυποίκιλη δρά-
ση του. Ἰδιαίτερα πρέπει νὰ σημειώ-
σουμε καὶ τὶς λαογραφικὲς μελέτες
τοῦ κ. Παπαχριστοδοῦλου, ποὺ κατέ-
χουν πολλὰς ἑκατοντάδες σελίδες
καὶ ποὺ μᾶς δείχνουν ὅλο τὸ πλοῦτο
τῆς λαϊκῆς ψυχῆς τῆς Θράκης. Καὶ
μόνον ἡ συλλογὴ τῶν δημοτικῶν τρα-
γουδιῶν θάξιζε τὴν ἐθνικὴ εὐγνωμο-
σύνη τῶν Ἑλλήνων.

Ἄλλ' ἡ σπουδαιότητα τῶν «Θρα-
κικῶν» παίρνει πολὺ μεγαλύτερη
σημασία, ὅταν ἀναλογισθοῦμε πόσες
ἀνακρίβειες καὶ τερατολογίες εἶπαν
κι' ἔγραψαν γιὰ τὴ Θράκη οἱ Βούλ-
γαροι ἐθνικιστὲς κι' ἐπιστήμονες.
Οὔτε λίγο οὔτε πολὺ: θεωροῦν ὅλη
τὴν ἑλληνικὴ αὐτὴ χώρα ὡς βουλ-

γαρική!! Σὲ φύλλο τῆς γαλλόφω-
νης «Βουλγαρίας» διάβασα κάποτε
πὼς τίποτα δὲν δείχνει τὴν ἑλληνικό-
τητα τῆς Θράκης καὶ πὼς οὔτε ἓνα
ἑλληνικὸ δημοτικὸ τραγούδι δὲν ἀ-
κούγεται ἐκεῖ... Κι' αὐτὰ κυκλοφο-
ροῦν καὶ διαθάζονται στὴν Εὐρώπη
καὶ τὰ πιστεύουν οἱ ξένοι, ὅπως πι-
στεύουν κι' ἄλλα ποὺ γράφονται γιὰ
τὴ Μακεδονία. Οἱ ὀκτὼ τόμοι τῶν
«Θρακικῶν» ἐρχονται νὰ δώσουν τὴν
ἀπάντηση σὲ τίς ψευδολογίες αὐτές
καὶ διακηρύξουν μεγαλόφωνα τὴν ἑλ-
ληνικότητα τῆς Θράκης, ποὺ θυσιά-
σε ἡ διπλωματία καὶ τὰ πολιτικὰ
σφάλματα τῶν Ἑλλήνων. Μέσα σὲ
χιλιάδες σελίδες τῶν «Θρακικῶν»
καὶ τοῦ «Ἀρχείου» Παπαχριστοδοῦ-
λου μιλάει ἡ Θράκη κι' ὁ ἀδικημέ-
νος Ἑλληνισμὸς τῆς. Μιλάει ἡ ἱστο-
ρία τῆς, μιλάει αὐτὴ ἡ ψυχὴ τῆς,
ποὺ κι' ἂν καὶ δουλώθηκε, ὅμως πα-
ρέμεινεν ἑλληνικὴ. Δὲν θὰ ξεχάσῃ
ποτέ τίς περιοχὲς, ὅπου φτερούγισε
ἐπὶ αἰῶνες κι' ἀπ' ὅπου ἔφυγε γιὰ
νὰ κρατήσῃ τὴν ἱερὴ τους ἀνάμνησι
ζωντανή. Κλείνοντας τὸ σημείωμα
τοῦτο εὐχόμεσθε τὰ «Θρακικὰ» νὰ
συνεχίσουν τὴν δράση τους ἔχοντας
πάντοτε ὡς ἔμβλημα τὴ πασίγνωστὴ
ἐκείνη προφητεία, ποὺ τόσες φορὲς
ἀποδείχτηκε ἀληθινή:

«Ἄσκος βαπτίζῃ, δύναι δὲ οὐ θέμις,
ἔστι».

Καὶ κατὰ τὴ δημοτικὴ μετάφραση:
«Σ' ἂν τὸν ἄσκό βαπτίζεται, μὰ δὲν
καταποντίζεται».